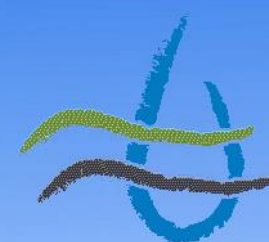

České vysoké učení technické v Praze

Fakulta stavební

Katedra hydromeliorací a krajinného inženýrství

Vodní hospodářství krajiny 2

Václav David

K143

e-mail: vaclav.david@fsv.cvut.cz

Konzultační hodiny: dle dohody

Obsah

- Typy hrází
- Konstrukce hrází
- Průsak tělesem hráze

Typy hrází

- Většina hrází MVN jsou **zemní sypané**
- Jiné typy hrází (zděné, betonové apod.) se u MVN vyskytují pouze výjimečně, jsou doménou především velkých přehrad

Nádrž Břehoryje (okr. Litoměřice)

Nádrž Castelo de Bode (Portugalsko)

Tvar hráze MVN

- Tvar obvykle lichoběžníkový (u sypané zemní)
- Sklon vzdušního líce u homogenních hrází větší (1:2,0-2,2) než sklon návodního líce (1:3,0-3,7) vzhledem k tomu, že na návodním líci je hráz zpravidla nasycena vodou
- Koruna hráze široká dle komunikace, nejméně však 3,5 m (při vyloučení pojezdu vozidel i méně v závislosti na technologii výstavby, u hrází vyšších než 5 m nesmí být šířka koruny nižší než 3,0 m)
- Svahy lze doplnit lavicemi – snížení celkového sklonu, zvýšení stability, možnost výsadby stromů

Zemina	Doporučený sklon návodního líce homogenní hráze	Doporučený sklon vzdušního líce homogenní hráze
GM, SM	1:3,0	1:2,0
GC, SC	1:3,4	1:2,0
MG, CG, MS, CS	1:3,3	1:2,0
ML-MI, CL-CI	1:3,7	1:2,2

GM – štěrk hlinitý, SM – písek hlinitý, GC – štěrk jílovitý, SC – písek jílovitý, MG – hlína štěrkovitá, CG – jíl štěrkovitý, MS – hlína písčitá, CS – jíl písčitý, ML-MI – hlína s nízkou až střední plasticitou, CL-CI – jíl s nízkou až střední plasticitou

Hráze MVN dle konstrukce

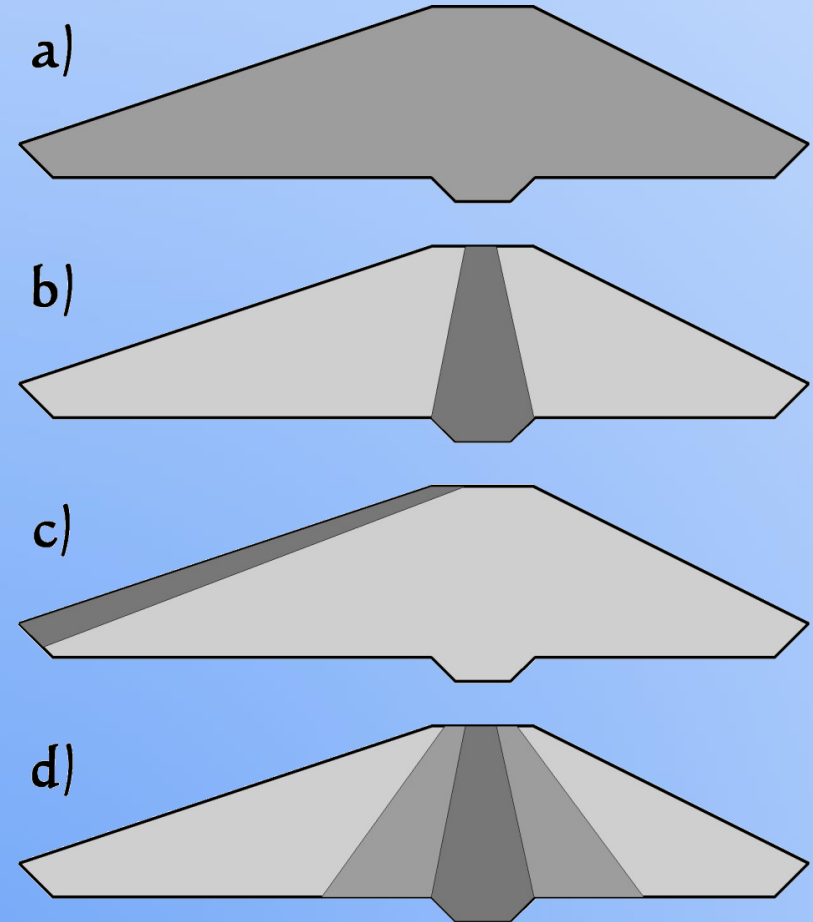
- Homogenní hráze → a)
- Nehomogenní hráze
 - Se středním zemním těsněním → b)
 - S návodním těsněním → c)
 - Zonální → d)

Homogenní hráze

- Jeden materiál pro celé těleso hráze
- Vhodné materiály s relativně nízkou propustností (jíly nejsou vhodné vzhledem k bobtnavosti, namrzavosti apod.)

Nehomogenní hráze

- Těsnící materiál s nízkou propustností + (přechodové) + stabilizační části
- Zeminy se při stavbě ukládají odděleně

Konstrukční materiál

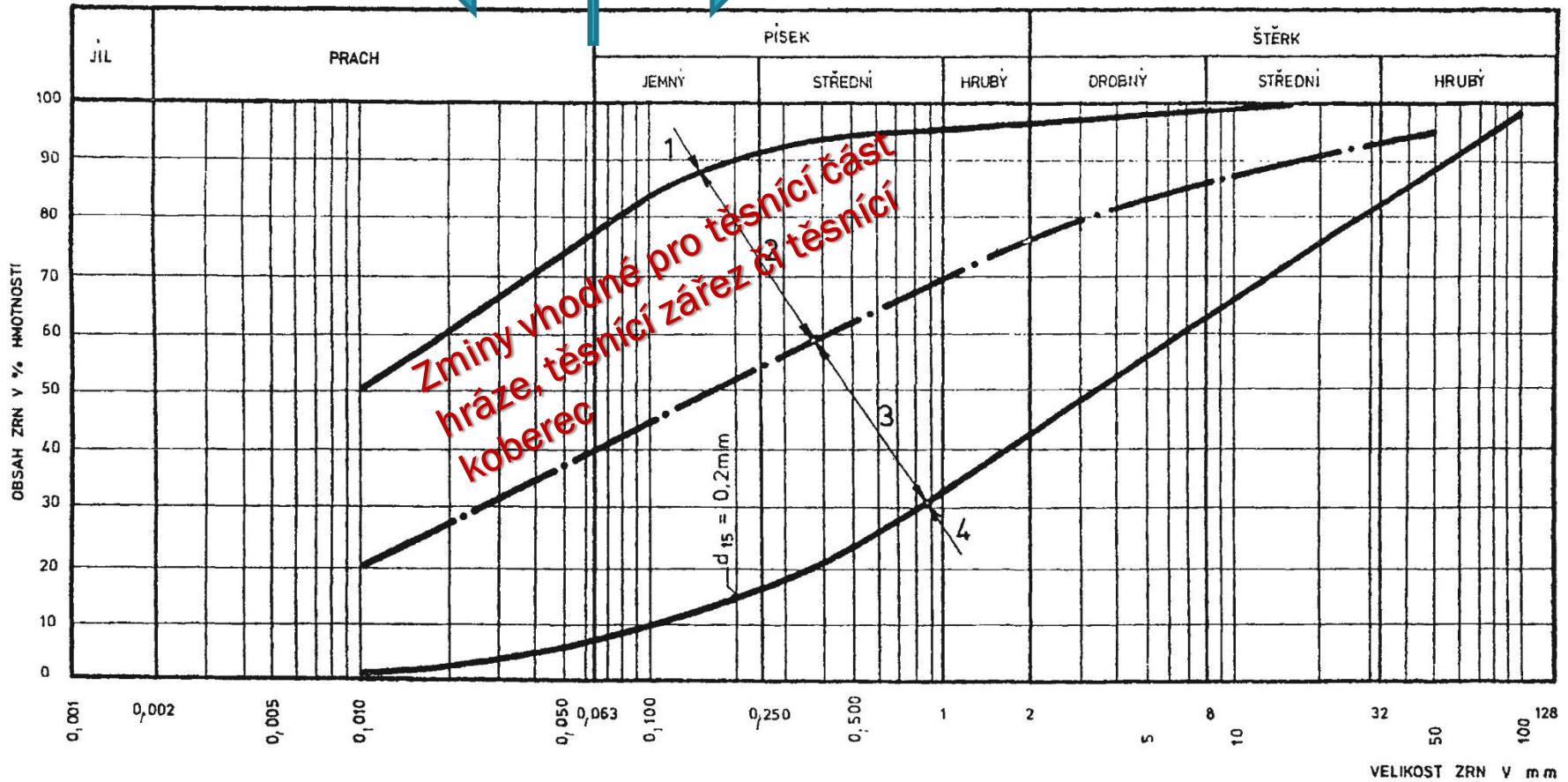
Označení zeminy	Symbol	Homogenní hráz	Nehomogenní hráz	
			Těsnící část	Stabilizační část
Štěrk dobře zrněný	GW	Nevhodná	Nevhodná	Výborná
Štěrk špatně zrněný	GP	Nevhodná	Nevhodná	Výborná
Štěrk s příměsí jemnozrnné zeminy	G-F	Málo vhodná	Nevhodná	Velmi vhodná
Štěrk hlinitý	GM	Výborná	Velmi vhodná	Málo vhodná
Štěrk jílovitý	GC	Výborná	Velmi vhodná	Málo vhodná
Písek dobře zrněný	SW	Nevhodná	Nevhodná	Vhodná
Písek špatně zrněný	SP	Nevhodná	Nevhodná	Vhodná
Písek s příměsí jemnozrnné zeminy	S-F	Nevhodná	Nevhodná	Vhodná
Písek hlinitý	SM	Vhodná	Vhodná	Málo vhodná
Písek jílovitý	SC	Velmi vhodná	Výborná	Nevhodná
Hlína štěrkovitá	MG	Velmi vhodná	Velmi vhodná	Nevhodná
Jíl štěrkovitý	CG	Velmi vhodná	Výborná	Nevhodná
Hlína písčitá	MS	Vhodná	Vhodná	Nevhodná
Jíl písčitý	CS	Velmi vhodná	Velmi vhodná	Nevhodná
Hlína s nízkou/střední plasticitou	ML/MI	Málo vhodná	Vhodná	Nevhodná
Jíl s nízkou/střední plasticitou	CL/CI	Vhodná	Velmi vhodná	Nevhodná
Hlína s velmi vysokou/velmi vysokou/extrémně vysokou plasticitou	MH/MV/ME	Málo vhodná	Málo vhodná	Nevhodná
Jíl s velmi vysokou/velmi vysokou/extrémně vysokou plasticitou	CH/CV/CE	Málo vhodná	Málo vhodná	Nevhodná

Konstrukční materiál

hustoměrná zkouška | prosévací zkouška

Konstrukční materiál

a) Klasifikace šterkovitých zemín (g > s)

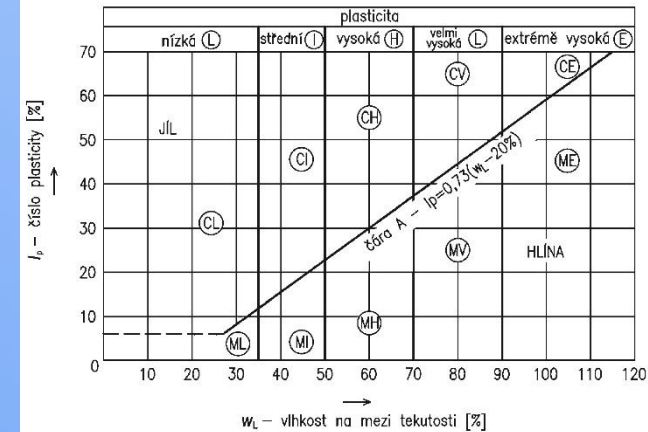
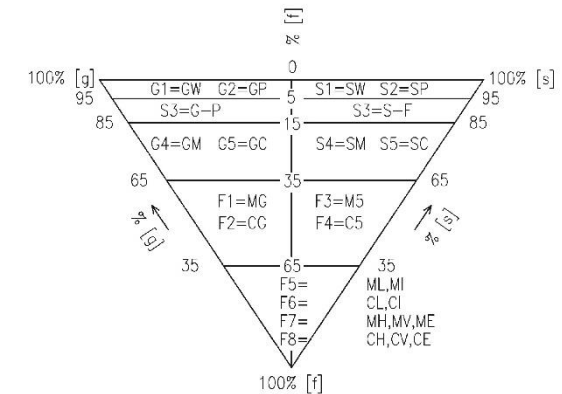
Název zeminy	Symbol	Třída	Kvalitativní znaky			
			Obsah jemnozrné frakce (< 0,06 mm) v %	c _u	c _c	Diagram plasticity
Šterk dobře zrněný	GW	G1	< 5	> 4	1 až 3	–
Šterk špatně zrněný	GP	G2	< 5	< 4	< 1 nebo > 3	–
Šterk s příměsí jemnozrné zeminy	G-F	G3	5 až 15	–	–	–
Šterk hlinitý	GM	G4	15 až 35	–	–	pod čarou A
Šterk jílovitý	GC	G5	15 až 35	–	–	nad čarou A

b) Klasifikace písčitých zemín (s > g)

Název zeminy	Symbol	Třída	Kvalitativní znaky			
			Obsah jemnozrné frakce (< 0,06 mm) v %	c _u	c _c	Diagram plasticity
Písek dobře zrněný	SW	S1	< 5	> 6	1 až 3	–
Písek špatně zrněný	SP	S2	< 5	< 6	< 1 nebo > 3	–
Písek s příměsí jemnozrné zeminy	S-F	S3	5 až 15	–	–	–
Písek hlinitý	SM	S4	15 až 35	–	–	pod čarou A
Písek jílovitý	SC	S5	15 až 35	–	–	nad čarou A

c) Klasifikace jemnozrných zemín

Název zeminy	Symbol	Třída	Obsah jemnozrné frakce (< 0,06 mm) v %	Poměr šterkové (g) a písčité (s) frakce	Diagram plasticity (čára A)	w _L %
Hlina šterkovitá	MG	F1	35 až 65	g > s	pod A	–
Jíl šterkovitý	CG	F2	35 až 65	g > s	nad A	–
Hlina písčitá	MS	F3	35 až 65	s > g	pod A	–
Jíl písčitý	CS	F4	35 až 65	s > g	nad A	–
Hlina s nízkou plasticitou	ML	F5	> 65	–	pod A	< 35
Hlina se střední plasticitou	MI	F5	> 65	–	pod A	35 až 50
Jíl s nízkou plasticitou	CL	F6	> 65	–	nad A	< 35
Jíl se střední plasticitou	CI	F6	> 65	–	nad A	35 až 50
Hlina s vysokou plasticitou	MH	F7	> 65	–	pod A	50 až 70
Hlina s velmi vysokou plasticitou	MV	F7	> 65	–	pod A	70 až 90
Hlina s extrémně vysokou plasticitou	ME	F7	> 65	–	pod A	> 90
Jíl s vysokou plasticitou	CH	F8	> 65	–	nad A	50 až 70
Jíl s velmi vysokou plasticitou	CV	F8	> 65	–	nad A	70 až 90
Jíl s extrémně vysokou plasticitou	CE	F8	> 65	–	nad A	> 90

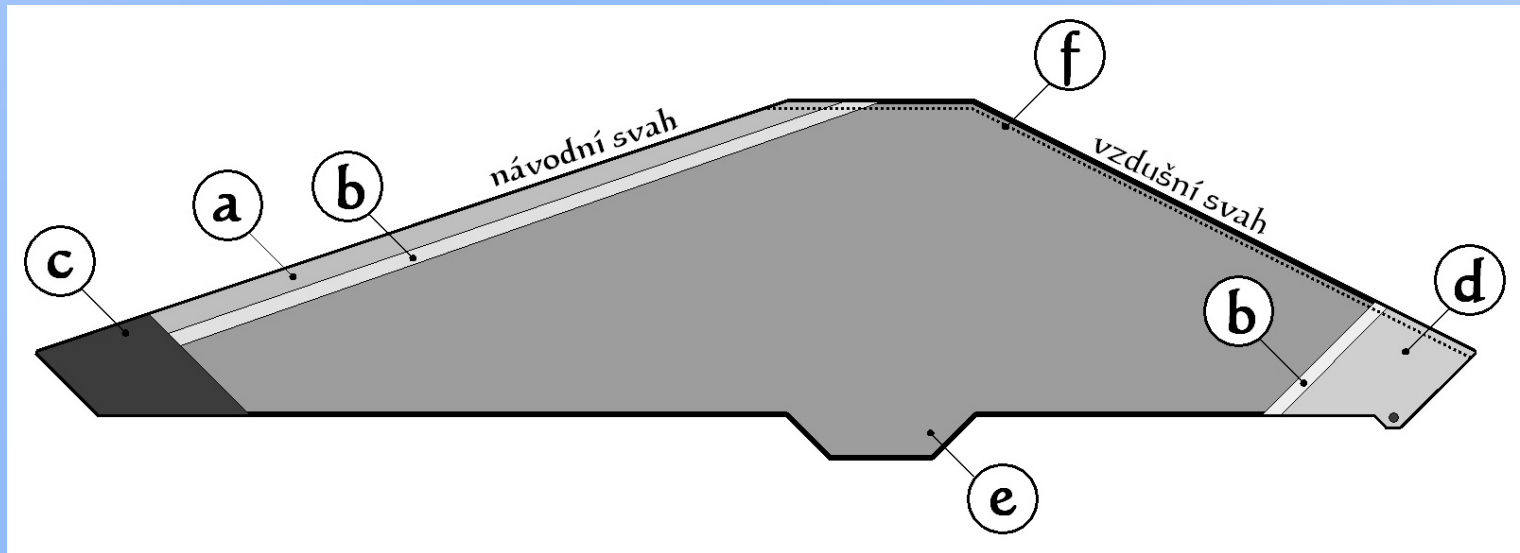

Konstrukční prvky

- Materiál hráze nebo těsnící jádro a stabilizační vrstva
- Ohumusování a osetí tělesa hráze
- Opevnění návodního líce
- Opěrná patka opevnění návodního líce
- Patní drén
- Zavazovací ostruha
- Koruna (s komunikací)
- Filtry

Legenda

- a) Opevnění návodního líce
- b) Filtr
- c) Opěrná patka
- d) Patní drén
- e) Zavazovací ostruha
- f) Ohumusování a osetí

Opevnění návodního líce

- Slouží k ochraně tělesa hráze proti nepříznivému účinku vln
- Může být umístěno stejné po celé délce návodního svahu nebo zpevněno v okolí styku tělesa hráze s hladinou vody v nádrži, lze též provést opevnění od koruny hráze alespoň 0,8 pod hladinu stálého nadržení
- Pružné nebo tvrdé opevnění
 - Pružné opevnění – kamenný pohoz
 - Tvrdé opevnění – tvárnice, betonové desky, kamenná dlažba (do betonu či na sucho)

Filtry

- Slouží k ochraně tělesa hráze před vyplavováním jemných částic na styku s vodou
- Umisťují se jak pod kamenný pohoz, tak mezi materiál samotné hráze a patní drén
- Nejčastěji se používají tříděné i netříděné písky a štěrkopísky nebo drcené kamenivo (materiál by neměl obsahovat více než 5% částic pod 0,063 mm)
- Křivky zrnitosti filtru a chráněné zeminy by měly být přibližně rovnoběžné zejména v oblasti jemnějších částic; maximální zrno filtru do 63 mm

Stejnozrné materiály

$$5 \leq \frac{d_{50}^f}{d_{50}^z} \leq 10$$

Materiály, pro které platí

$$U = \frac{d_{60}}{d_{10}} \leq 5$$

Nestejnozrné materiály
(zaoblené částice)

$$12 \leq \frac{d_{15}^f}{d_{15}^z} \leq 40$$

$$12 \leq \frac{d_{50}^f}{d_{50}^z} \leq 60$$

Nestejnozrné materiály
(ostrohranné částice)

$$6 \leq \frac{d_{15}^f}{d_{15}^z} \leq 18$$

$$9 \leq \frac{d_{50}^f}{d_{50}^z} \leq 30$$

Obsypy perforovaných
trub nebo jiných otvorů

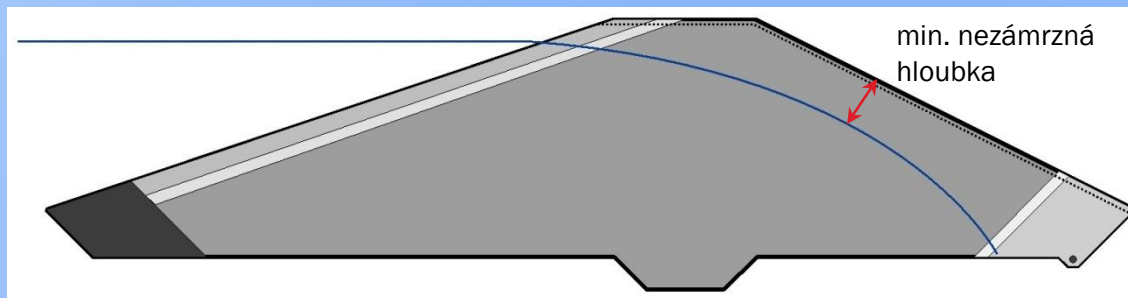
$$\frac{d_{85}^f}{d^{otvor}} \geq 2$$

Patní drén

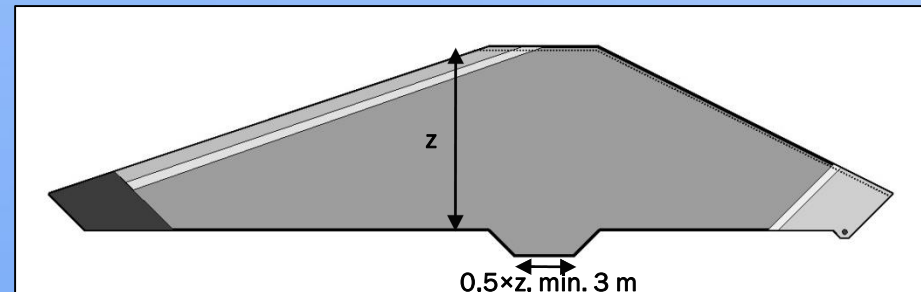
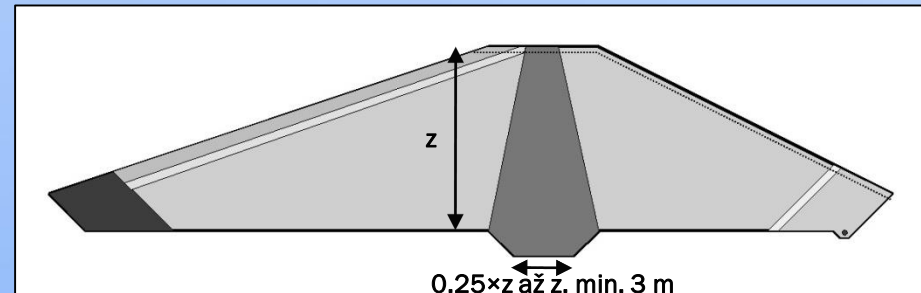
- Slouží k odvedení vody prosakující tělesem hráze a k oddálení depresní křivky od vzdušního líce tělesa hráze
- Drén je nutno navrhnout tak, aby depresní křivka byla od vzdušního líce vzdálena v každém bodě nejméně na hloubku promrznání pro daný materiál
- Funkce drenážní soustavy nesmí být narušena mrazem nebo vzdutím dolní vody
- Voda je z patního drénu nejčastěji odváděna plastovým perforovaným drenážním potrubím; doporučuje se minimálně DN200 pro zabránění ucpání
- Patní drén zaústíme do toku pod hrází, výtok by neměl být zatopen; výtok by měl být uzpůsoben tak, aby bylo možno měřit množství prosakující vody

Zavazovací ostruha

- Používá se především u hrází s těsnícím jádrem pro jeho zapaštění pod základovou spáru a snížení průsaku pod tělesem hráze; šířku v úrovni základové spáry navrhujeme v rozmezí 0,25 až 1,0 výšky hráze, minimálně však 3 m s ohledem na provádění
- U homogenních hrází na nepropustném podloží ji lze u nižších hrází vypustit; šířku navrhujeme jako polovinu výšky hráze, minimálně však 3 m

Koruna hráze a vzdušní líc

- Je-li po koruně vedena komunikace, je nutno korunu hráze této komunikaci přizpůsobit
- Pokud je možné vyloučit častý pojezd techniky, je možné korunu upravit pouze ohumusováním a osetím
- Vzdušní líc je zpravidla možné upravit pouze ohumusováním a osetím (tl. 100-150 mm)

Vegetace na hrázích

- Pokud k tomu není důvod, je z technického hlediska vhodnější na hráze neumisťovat křovinnou a stromovou vegetaci
- Pokud má být na hrázi osazena vegetace, mělo by se jednat o stromy osazované v horní třetině vzdušného líce hráze, v případě nových nádrží je možno navrhnout pro potřeby umístění vegetace lavici
- Křovinnou vegetaci není vhodné osazovat s ohledem na přehlednost hráze
- V případě výskytu vegetace na hrázi je zapotřebí jí věnovat náležitou péči (kontrola, údržba ...)

Průsak tělesem hráze

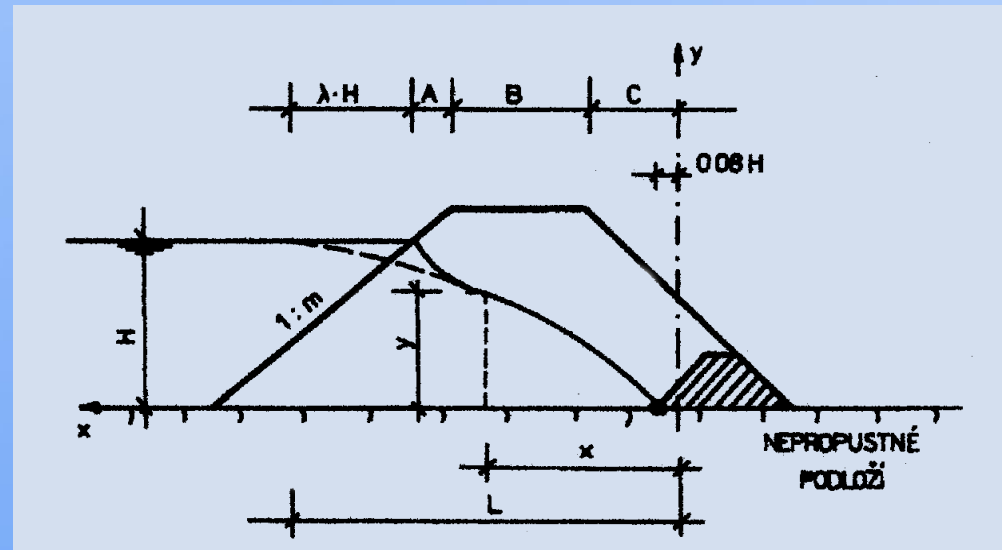
- Průsak počítáme především s ohledem na bilanci nádrže (ztráta vody průsakem tělesem hráze)
- Průsak je nutno počítat v jednotlivých profilech, neboť po délce hráze se mění hydraulický spád (rozdíl výšek hladin)
- V případě nehomogenních hrází je výpočet komplikovanější

$$q = K_s \cdot \frac{H^2}{2 \cdot L}$$

$$L = \lambda \cdot H + A + B + C$$

$$\lambda = \frac{m}{1 + 2 \cdot m}$$

$$y^2 = x \cdot \frac{H^2}{L}$$

Pozor, je nutno dodržovat konzistentní jednotky!!!

Průsak tělesem hráze

Skupina	Standardní Proctorova zkouška		Objemová hmotnost suché zeminy		Smyková pevnost		Filtrační součinitel k $m \cdot s^{-1}$
	ρ_d^{max} $t \cdot m^{-3}$	W_{opt} %	maximální $t \cdot m^{-3}$	minimální $t \cdot m^{-3}$	c_{ef} kPa kPa	ϕ_{ef} °	
1	2	3	4	5	6	7	8
GW	> 1,91	< 13	1,97 až 2,3	1,58 až 1,9	0	44	$5 \cdot 10^{-4}$ až $7 \cdot 10^{-5}$
GP	> 1,76	< 13	2,1 až 2,3	1,67 až 1,93	0	41	$5 \cdot 10^{-4}$ až $6 \cdot 10^{-5}$
G-F	> 1,74	< 13,5	–	–	0	38	$1 \cdot 10^{-6}$ až $5 \cdot 10^{-8}$
GM	> 1,8	< 20,5	2,06 až 2,16	1,7 až 1,76	5	34	$8 \cdot 10^{-5}$ až $8 \cdot 10^{-10}$
GC	> 1,84	< 17,7	–	–	5	27	$1 \cdot 10^{-4}$ až $1 \cdot 10^{-9}$
SW	1,92 až 2,11	7,4 až 10,8	1,9 až 2,1	1,48 až 1,71	0	41	$5 \cdot 10^{-5}$ až $4 \cdot 10^{-6}$
SP	1,7 až 2,00	8,8 až 12,8	1,73 až 1,96	1,35 až 1,64	0	37	$2 \cdot 10^{-4}$ až $1 \cdot 10^{-6}$
S-F	1,74 až 1,83	11,8 až 14,2	–	–	0	33	$1 \cdot 10^{-5}$ až $1 \cdot 10^{-7}$
SM	1,72 až 2,01	9,1 až 15,9	1,62 až 1,9	1,23 až 1,48	5	34	$1 \cdot 10^{-5}$ až $1 \cdot 10^{-10}$
SC	1,81 až 2,00	10 až 14,7	–	–	6	34	$1 \cdot 10^{-7}$ až $5 \cdot 10^{-10}$
ML	1,49 až 1,82	14 až 25	–	–	5	34	$5 \cdot 10^{-7}$ až $1 \cdot 10^{-10}$
CL	1,66 až 1,84	14 až 19	–	–	5	25	$1 \cdot 10^{-7}$ až $1 \cdot 10^{-10}$
MH	1,33 až 1,4	33 až 35	–	–	5	18	$8 \cdot 10^{-9}$ až $1 \cdot 10^{-10}$
CH	1,42 až 1,63	19,5 až 30,5	–	–	5	17	$4 \cdot 10^{-7}$ až $2 \cdot 10^{-10}$

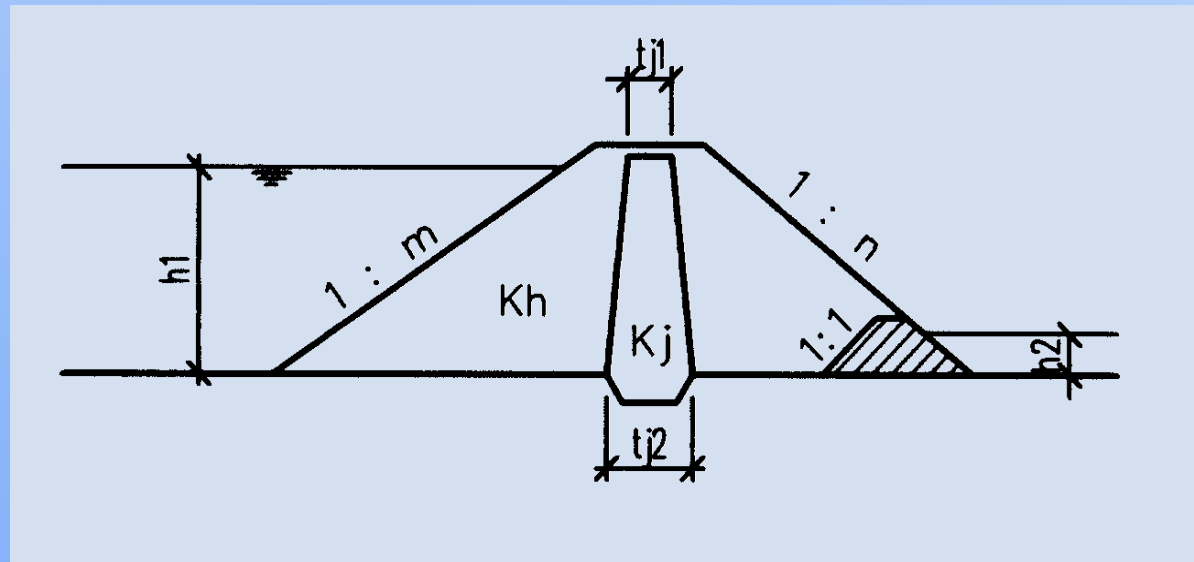
Průsak tělesem hráze

- U nehomogenních hrází provádíme výpočet s ohledem na rozdílné propustnosti těsnící a stabilizační části

$$\frac{K_h}{K_j} \leq 100$$

$$t_n = \frac{K_h}{K_j} \cdot t_s$$

$$t_s = \frac{t_{1j} + t_{2j}}{2}$$

$$L = \lambda \cdot H + A + B + C + t_n - t_s$$

→ řešení jako homogenní hráz, pouze s větší šířkou

Průsak tělesem hráze

- U nehomogenních hrází provádíme výpočet s ohledem na rozdílné propustnosti těsnící a stabilizační části

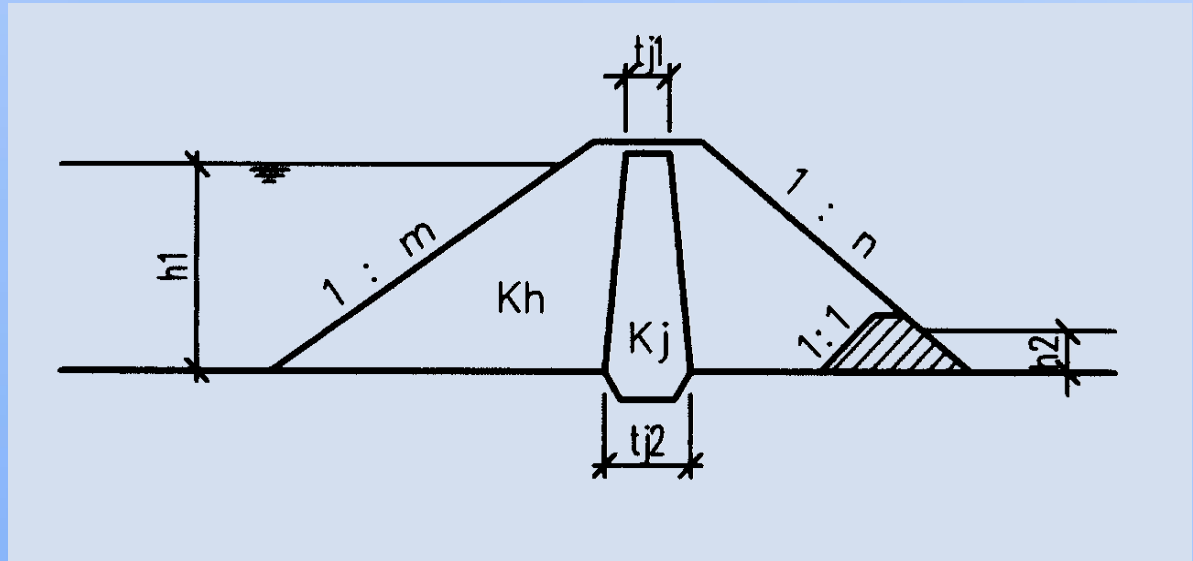
$$\frac{K_h}{K_j} \geq 100$$

$$t_s = \frac{t_{1j} + t_{2j}}{2}$$

$$H = h_1 \quad \text{pokud} \quad h_2 = 0$$

$$q = K_j \cdot \frac{H^2}{2 \cdot t_s}$$

→ řešení jako průsak pouze těsnícím jádrem (průsak stabilizační částí uvažován jako významně větší a pokles hladiny vody ve stabilizační části minimální)

..... děkuji za pozornost

